

ภูมิปัญญาท้องถิ่นภาคใต้

ลักษณะภูมิประเทศ

ภาคใต้ เป็นภูมิภาคหนึ่งของไทยตั้งอยู่บนคาบสมุทรมาลายูทางใต้ของประเทศไทยขนานด้วยอ่าวไทยทางฝั่งตะวันออก และทะเลอันดามันทางฝั่งตะวันตก ในทะเลมีหมู่เกาะใหญ่น้อยมากกว่า 400 เกาะ ส่วนใหญ่อยู่ในจังหวัดกระบี่และจังหวัดพังงา อุคมไปด้วยแหล่งปะการังที่งดงามเป็นส่วรค์ของนักดำน้ำอย่างแท้จริง เกาะที่สวยงามเป็นที่รู้จักในระดับโลก เช่น หมู่เกาะสุรินทร์ หมู่เกาะสิมิลัน หมู่เกาะพีพี เป็นต้น

ลักษณะภูมิประเทศสามารถแบ่งใหญ่ ๆ ได้ ๒ ลักษณะ

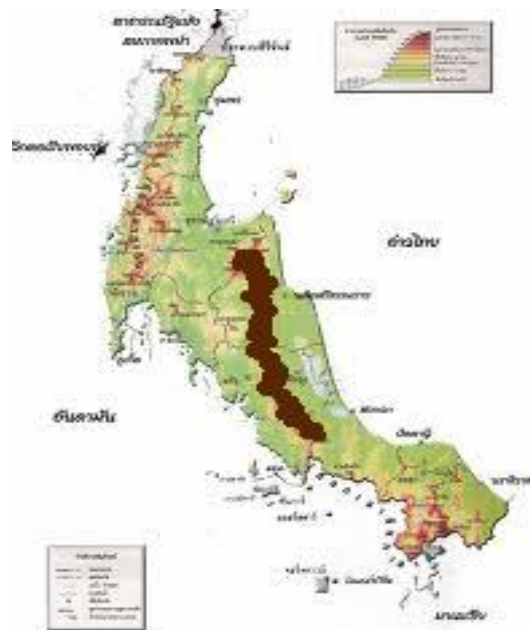
พื้นที่ราบ

ที่ราบในภาคใต้มีลักษณะยาวขนานระหว่างภูเขาและชายฝั่งทะเลแคบ ๆ ซึ่งทางตะวันออกเป็นชายฝั่งแบบยกตัว ส่วนชายฝั่งตะวันตกเป็นแบบยุบตัว

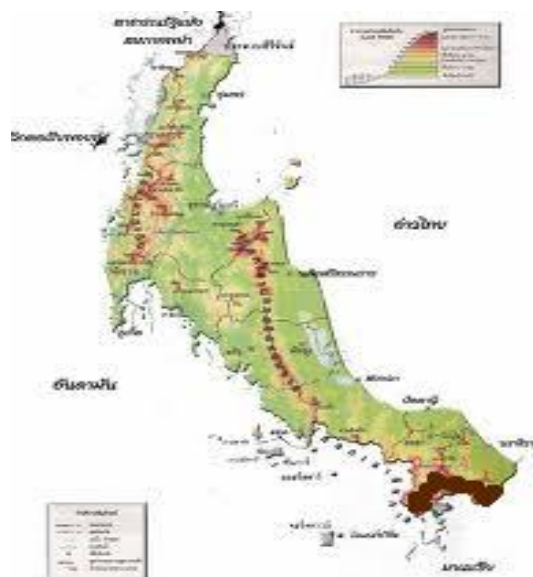
พื้นที่ภูเขา

มีเทือกเขาที่สำคัญ ได้แก่ ทิวเขาสันกำแพง อยู่ทางตะวันตกของภาค เป็นเทือกเขาที่ต่อเนื่องจากเทือกเขาตะนาวศรี

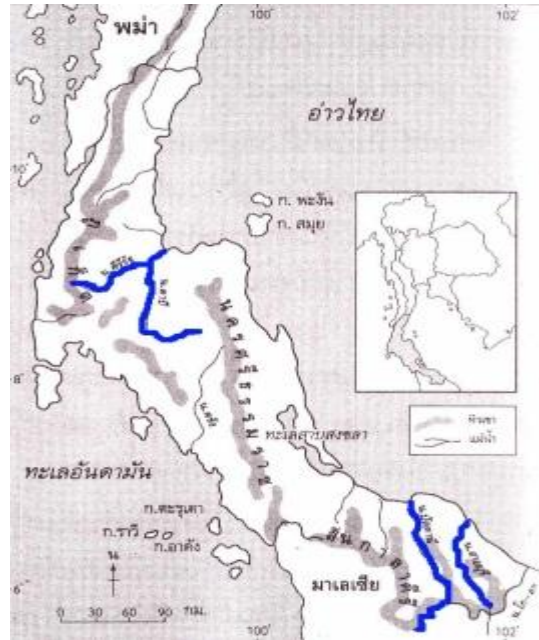
เทือกเขานครศรีธรรมราช เป็นแกนกลางของภาค

เทือกเขาสันกะลาคีรี เป็นพรมแดนกันระหว่าง [ประเทศไทย](#) กับ [ประเทศมาเลเซีย](#)

แม่น้ำ

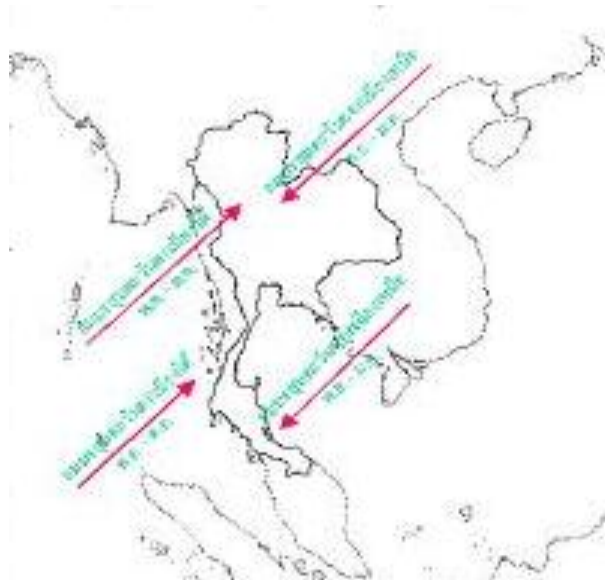
แม่น้ำของภาคใต้เป็นสายสั้น ๆ เนื่องจากมีพื้นที่น้อย และไหลลงสู่อ่าวไทย เช่น แม่น้ำชุมพร แม่น้ำปัตตานี แม่น้ำตาปี แม่น้ำสายบุรี

ส่วนแม่น้ำโคลก เป็นพรมแดนธรรมชาติที่กั้นเขตแดนระหว่างประเทศไทยกับมาเลเซีย

ส่วนแม่น้ำปากจั่น กั้นพรมแดนระหว่างประเทศไทยกับพม่า และแม่น้ำตรังไหลลงสู่ทะเลอันดามัน

ลักษณะภูมิอากาศ

เป็นแบบร้อนชื้นแถบมรสุม คือ มีฝนตกชุกสลับกับฤดูแล้งสั้น ๆ ภาคใต้ไม่มีฤดูหนาวและได้รับอิทธิพลจากลมมรสุมตะวันออกเฉียงใต้และลมมรสุมตะวันออกเฉียงเหนือทำให้ฝนตกชุกตลอดทั้งปี จังหวัดที่มีฝนตกชุกที่สุดคือ ระนอง

ทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง

แหล่งปะการัง

พื้นที่กลุ่มจังหวัดภาคใต้ฝั่งอันดามัน มีแหล่งปะการังที่สวยงามติดอันดับโลก ส่วนใหญ่อยู่ในบริเวณใกล้กับเกาะต่างๆ เช่น ปะการังเขากวาง ปะการังรังผึ้ง ปะการังสมองร่องสั้น

แหล่งหญ้าทะเล

เป็นแหล่งอนุบาลสัตว์น้ำวัยอ่อน แหล่งหลบภัย แหล่งอาหารของสัตว์ใหญ่และเล็ก และเป็นแหล่งอาหารที่สำคัญของพะยูน สัตว์ทะเลที่ใกล้จะสูญพันธุ์ บริเวณพื้นที่กลุ่มจังหวัดภาคใต้ฝั่งอันดามันถือเป็นพื้นที่ที่มีแหล่งหญ้าทะเลผืนใหญ่ที่สุดใหน่าน้ำไทย แหล่งหญ้าทะเลที่ใหญ่และสมบูรณ์ที่สุดอยู่บริเวณอุทยานแห่งชาติหาดเจ้าไหม เกาะลิบง และเกาะมุก จังหวัดตรัง

ป่าชายหาด

ป่าที่ขึ้นปกคลุมดินหรือเนินทรายชายฝั่งทะเลที่ยกตัวจนน้ำท่วมไม่ถึง พื้นที่ที่มีป่าชายหาดที่อุดมสมบูรณ์ ได้แก่ อุทยานแห่งชาติหมู่เกาะลันตา จังหวัดกระบี่ อุทยานแห่งชาติหาดเจ้าไหม จังหวัดตรัง อุทยานแห่งชาติหมู่เกาะสิมิลัน อุทยานแห่งชาติหมู่เกาะสุรินทร์ จังหวัดพังงา

ป่าชายเลน

ทรัพยากรที่มีความสำคัญยิ่งต่อระบบนิเวศชายฝั่ง ทำหน้าที่เชื่อมโยงระหว่างระบบนิเวศในทะเลและระบบนิเวศบนบก เป็นแหล่งอาหารของสิ่งมีชีวิต แหล่งอนุบาลตัวอ่อนของสัตว์น้ำ และป้องกันการกัดเซาะชายฝั่ง พบบริเวณแนวชายฝั่งที่เป็นหาดโคลนและบริเวณปากแม่น้ำกระจายอยู่ทุกจังหวัด โดยเฉพาะในจังหวัดพังงาที่มีความอุดมสมบูรณ์ของพื้นที่ป่าชายเลนสูงกว่าจังหวัดอื่นๆ

ทรัพยากรดิน

ภาคใต้ส่วนใหญ่เป็นดินปนทราย มีความอุดมสมบูรณ์ต่ำ ไม่เหมาะสำหรับการเพาะปลูก ส่วนบริเวณที่ราบลุ่มต่ำ (พรุ) มีน้ำท่วมขังไม่สามารถใช้ประโยชน์ได้ ส่วนที่ราบลุ่มแม่น้ำใช้ปลูกข้าว และส่วนผลไม้ ส่วนดินบริเวณที่สูงเป็นดินเหนียวหรือดินลูกรัง เหมาะในการปลูกยางพาราและปาล์มน้ำมัน

ทรัพยากรน้ำ

ภาคใต้มีฝนตกชุกตลอดทั้งปี แต่มีปัญหาในการขาดแคลนน้ำเนื่องจากมีแม่น้ำสายสั้น ๆ ไม่สามารถเก็บกักน้ำได้ ส่วนใหญ่จะใช้น้ำจากการขุดเจาะบ่อบาดาลและได้จากเขื่อนต่าง ๆ ได้แก่ เขื่อนคลองหอย จังหัดสงขลา เขื่อนปัตตานี จังหัดปัตตานี เขื่อนรัชชประภา จังหัดสุราษฎร์ธานี

ทรัพยากรป่า

พื้นที่ป่าไม้ส่วนใหญ่ในภาคใต้เป็นป่าดิบชื้นตามเทือกเขา และป่าชายเลน จังหวัดที่ป่าไม้มากที่สุดคือ สุราษฎร์ธานี ซึ่งเป็นป่าแพะ ป่าโคก จันทะปนกับทุ่งหญ้าสะวันนา ไม้ที่สำคัญของภาคใต้ คือ ไม้เบญจพรรณและไม้จากป่าชายเลน

ทรัพยากรแร่ธาตุ

มีแร่ธาตุหลายชนิด ดังนี้

แร่ดีบุก แร่พลวง แร่สังกะสี แร่ฟลูออไรด์ ยิปซัม ดินขาว ทองคำ ถ่านหิน น้ำมันปิโตรเลียมและก๊าซ

ธรรมชาติแร่ดีบุก พบมากที่สุดได้ในภาคใต้และของประเทศไทย ซึ่งถือว่าเป็นแร่ที่ทำรายได้ให้กับประเทศมากที่สุด

ลักษณะการตั้งถิ่นฐาน

ภาคใต้มีพื้นที่เป็นคาบสมุทรและชายฝั่งทะเล ทำให้มีชนชาติต่าง ๆ เดินทางเข้ามาติดต่อกับค้าขาย และเข้ามาตั้งถิ่นฐานตั้งแต่ในอดีต จึงมีความหลากหลายทางเชื้อชาติ เช่น คนจีน คนอินเดีย และคนที่มีเชื้อสายมาเลเซียที่นับถือศาสนาอิสลาม นอกจากนี้บริเวณชายฝั่ง และเกาะบางเกาะของภาคใต้ทางด้านตะวันตกมีชาวพื้นเมืองที่เรียกว่าชาวเล ส่งผลให้เกิดการหล่อหลอมลักษณะเด่นให้มีการปรับตัว ปรับวิถีชีวิตจนเป็นลักษณะบุคลิกภาพเฉพาะของคนภาคใต้ดังนี้

๑. **มีความเป็นตัวของตัวเอง** ซึ่งเป็นสิ่งบ่งบอกความรู้และปัญญาในการแก้ปัญหาและการสร้างสรรค์ชีวิตให้มีความสุขสอดคล้องกับธรรมชาติแวดล้อม ได้แก่ อาหารการกิน การใช้สื่อนวัตกรรม การปลูกบ้านสร้างเรือน และเครื่องมือเครื่องใช้ เป็นต้น

๒. **มีความรอบรู้ในโลกทัศน์และชีวิตทัศน์** ด้วยการสร้างเครือข่ายความสัมพันธ์กับชาติพันธุ์อื่น และฟังพหุเสียงแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารผลผลิตระหว่างชุมชนท้องถิ่น ชาวใต้จึงเป็นผู้เปิดกว้างและกระตือรือร้นอยู่เสมอ

๓. **มีอิสระในการตัดสินใจใช้ชะตาของตนเอง** ไม่ต้องการการครอบงำจากอำนาจที่เหนือกว่า มีความเป็นคนจริง ปกป้องรักษาชีวิตทรัพย์สินและถิ่นฐานทำมาหากินของตน

๔. มีความรักสามัคคีในหมู่พวกพ้องมาก โดยมีนายหนังตะลุง
โนรา เป็นสื่อกลางที่ส่งถ่ายทอดความรู้ ข้อมูลจากกลุ่มสู่กลุ่ม
ก่อให้เกิดความคิดความเชื่อในสิ่งเดียวกัน จนรู้สึกเป็นพวก
เดียวกันมาหลายชั่วอายุคน

๕. มีความทะนง ไม่ส่ายบยอมผู้ใด รักษาวัฒนธรรมของตน
อย่างเหนียวแน่น เป็นคนจริงรักชาติจริงจะ

ประเภทของภูมิปัญญาท้องถิ่นภาคใต้

กลุ่มที่ ๑ คติ ความคิด ความเชื่อ และหลักการพื้นฐานขององค์แห่งความรู้

จากการที่ดินแดนภาคใต้มีคนจากวัฒนธรรมอื่นลัดเปลี่ยนเข้ามาอย่างต่อเนื่องมาเป็นเวลานานพันปี ทำให้เกิดการผสมผสานความคิด ความเชื่อในอำนาจเหนือธรรมชาติที่หลากหลายจนส่งผลให้เกิดความคิดความเชื่อของคนภาคใต้ เช่น

๑. ความเชื่อเรื่องการนอนหันศีรษะไปทางทิศใต้

เป็นการนอนอย่างบูชาพระพุทธรูปเจ้าและบูชาบิดา-มารดา ซึ่งเป็นมงคลสูงสุดแห่งชีวิต เนื่องจากตอนประสูติพระองค์หันพระพักตร์ไปเบื้องหน้าคือทิศตะวันออก หันพระเศียรไปทางเบื้องขวา คนปักษ์ใต้ก็นอนหันหัวไปทางทิศใต้ หันหน้าไปทางทิศตะวันออก (ทิศเบื้องหน้า) นอนตามทิศทางที่พระพุทธรูปประสูติ เรียกว่าบูชาพระพุทธรูปเจ้าเป็นมงคลสูงสุดอย่างนี้ก็ได้

๒. ความเชื่อเรื่องพิธีขอป่า

เป็นพิธีกรรมที่ชาวบ้านภาคใต้ทำขึ้นเพื่อขอตัดไม้ในป่า สำหรับปลูกสร้างบ้านเรือนหรือที่ทำการ โดยการทำอาหารคาวหวาน พร้อมกับตัดกิ่งไม้เป็นรูปตะขอมมาเช่นไหว้เจ้าป่าเจ้าเขา แล้วอธิษฐานขออนุญาตเข้าถางป่า

๓. ความเชื่อเรื่องสถานภาพ

สังคมของคนทั่วไปให้ความสำคัญกับเพศชายสูงกว่าเพศหญิง การยกย่องบุรุษ
เพศในการเป็นหัวหน้าครอบครัว พร้อมกันนั้นก็คาดหวังว่าบุรุษต้องเป็นผู้มี
ความรู้ มีคุณธรรม และต้องเป็นคนจริง คือ เชื่อถือได้ไม่เหลวไหล ขณะเดียวกัน
ก็มีความคาดหวังให้ผู้หญิงเป็นผู้มีคุณค่าส่มเป็นกุลสตรีไทยให้คุณค่าต่อ
พรหมจารีของผู้หญิงสูงมาก

๔. พิธีลอยเคราะห์

คนภาคใต้มีความเชื่อตามศาสนาพราหมณ์ว่า คนทุกคนมีช่วงเวลาที่ดีาวพระ
เคราะห์มาเล่นขอยอายุ ยามใดที่ดีาวพระเคราะห์มาเล่นขอยอายุก็จะเกิดโทษกับผู้นั้น
อาจจะเจ็บไข้ได้ป่วย หรือมีเหตุการณ์ร้ายๆ มากระทบต่อการดำเนินชีวิตของ
ตัวเองและญาติมิตร ดังนั้นจึงนิยมลอยเคราะห์เพื่อให้ตนพ้นจากเคราะห์กรรม
นั้น ด้วยการนำต้นกล้วยมาทาเป็นแพ แล้วเอาผม เล็บ ขี้ไคล รวมทั้งดอกไม้ ธูป
เทียน ใส่ในแพลอยน้ำไป

๕. ความเชื่อเรื่องโจ

เป็นความเชื่อในเรื่องไสยศาสตร์ ที่ทำขึ้นเพื่อใช้ป้องกันปัญหาการลักขโมยผลไม้ในสวนเนื่องจากการแวงนโจที่ต้นไม้จะเป็นการบอกให้รู้ว่าได้มีการกำกับคาถาอาคมไว้ หากผู้ใดเก็บผลไม้จากต้นที่มีการแวงนโจไปรับประทาน จะทำให้เจ็บป่วย เกี่ยวกับโรคทางเดินอาหารในลักษณะต่าง ๆ เช่น ปวดท้อง ท้องบวม ท้องป่อง โดยไม่รู้สาเหตุ และตายในที่สุด

กลุ่มที่ ๒ ศิลปะ วัฒนธรรมและงานประเพณี

จากลักษณะทาง ภูมิศาสตร์ของภาคใต้ ทำให้มีคนที่ต่างภาษาต่างวัฒนธรรมอย่างหลากหลายเดินทางเข้ามาภาคใต้ มีทั้งชาว พุทธร ชาวมุสลิม ต่างเชื้อชาติกัน เช่น คนไทย คนจีน และผู้ที่มีเชื้อสายมาเลย์ รวมทั้ง ชาวเมือง เช่น ชาวเล อาศัยอยู่กัน วัฒนธรรมภาคใต้จึงมีรูปแบบอันเป็นเอกลักษณ์ที่แตกต่างกันในแต่ละพื้นที่ เช่น

๑. ประเพณีที่เกี่ยวข้องกับศาสนาโดยตรง เช่น งานเทศกาลเข้าพรรษา ออกพรรษา เป็นต้น

๒. ประเพณีที่มีการสืบเนื่องจากศาสนา เช่น

งานบุญเดือนสิบ

เป็นงานบุญประเพณีที่มีชื่อเสียงโด่งดังที่สุดของชาวปักษ์ใต้ เนื่องจากเป็นงานที่ยึดถือปฏิบัติกันทั่วไปทุกจังหวัด และต่างยึดมั่นเข้มแข็งมาแต่โบราณ งานบุญเดือนสิบอาจเรียกได้ว่า ประเพณีชิงเปรตเป็นงานบุญรวมญาติ เมื่อถึงเวลาไม่ว่าทุกคนไปทำงานอาศัยอยู่หัวเมืองใดใกล้หรือไกล จะต้องเดินทางกลับไปเยือนถิ่นเกิดเสมอ เพื่อร่วมทำบุญอุทิศส่วนกุศลให้แก่บรรพบุรุษและพบปะเยี่ยมเยียนญาติพี่น้อง

ประเพณีแห่ผ้าขึ้นธาตุ

ณ วัดพระมหาธาตุวรมหาวิหาร นครศรีธรรมราช เป็นประเพณีการนำผ้าไตรสรณาคมน์ไปบูชาและขึ้นไปห่มตกแต่งสถานที่สิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่คนเคารพบูชาเดิมมีปีละครั้ง คือ วันขึ้น 15 ค่ำ เดือน 6 คือ วันวิสาขบูชา ต่อมาในราวรัชกาลที่ 4 จึงได้จัดเพิ่มขึ้นอีกหนึ่งวัน คือ วันมาฆบูชา ขึ้น 15 ค่ำ เดือน 3 เพื่อว่าพุทธศาสนิกชนนำผ้าสีต่างๆ ขึ้นไปห่มแทน ซึ่งนิยมใช้ผ้า 3 สี ได้แก่ ขาว แดง และเหลือง

ประเพณีชักพระหรือลากพระ

เป็นประเพณีท้องถิ่นในภาคใต้ตอนกลาง เป็นประเพณีที่
เกี่ยวข้องกับความศรัทธาในพระพุทธรูปสำเนา และวิถีชีวิตชาวใต้ที่
มีความผูกพันกับน้ำ ประเพณีจัดขึ้นในช่วงออกพรรษา วันแรม
1 ค่ำ เดือน 11 ด้วยความเชื่อว่าเป็นวันที่พระพุทธรูปเจ้าเล็ดจกล้าง
จากสวรรค์ชั้นดาวดึงส์ลงมายังโลกมนุษย์ จึงมีการจัดงานเพื่อ
แสดงความยินดี ประชาชนจึงอัญเชิญพระพุทธรูปองค์ขึ้นประทับ
บนบุษบกที่จัดเตรียมไว้ แล้วแห่แหนไปยังที่ประทับ ส่วนใหญ่จะ
เป็นการจัดขบวนทางเรือ แต่บริเวณใดที่ ข้างคลองแม่น้ำก็จะจัด
พิธีทางบก

๓. ประเพณีที่จัดให้มีขึ้นตามฤดูกาลหรือวาระ เช่น

งานแข่งเรือ

ประเพณีการแข่งขันเรือกอลและของชาวจังหวัดนครราชสีมา เรือกอลและ
เป็นเรือที่มีเอกลักษณ์เฉพาะตัวเป็นเรือที่ใช้ในการทำประมง
พื้นบ้านชายฝั่งได้เป็นอย่างดี นิยมใช้กันในหมู่ชาวประมงมุสลิม
เมื่อถึงฤดูน้ำหลากก็จะนำเรือกอลและมาแข่งขันกันโดยใช้อะบะ
ชิงชิง

งานให้ทานไฟ

ในเดือนยี่มีกระแสดมมรุ่มที่ศตวรรษออกเฉียงเหนือพัฒนาเอา
อากาศหนาวเย็นบางปีหนาวถึงต้องก่อกองไฟในตอนเช้ามืด
ชาวบ้านจึงร่วมใจกันช่วยเหลือพระสงฆ์ ด้วยการมาช่วยก่อกอง
ไฟให้พระสงฆ์พึงสร้างความปลอดภัย และถือโอกาสทำขนม
ทำอาหารมาถวายพระสงฆ์ไปด้วยกัน

ประเพณีกินผัก

เป็นประเพณีของคนไทยเชื้อสายจีนทางภาคใต้ พังงา กระบี่ ตรัง และอื่นๆ ที่มีคนจีนอาศัยอยู่มาก จัดวันขึ้น 1-9 ค่ำ เดือน 9 ของจีน เป็นประเพณีที่ถือปฏิบัติกันอย่างเข้มแข็งทั้งเมือง คือถือศีลเคร่งครัดละเลิกกิเลสตัณหา ทำจิตใจทำวาจาและร่างกายให้บริสุทธิ์ เพราะสรรพสิ่งนั้นล้วนเกี่ยวเนื่องสัมพันธ์กัน ใครปฏิบัติธรรมจึงจะเกิดความสุข ทุกคนจึงต่างนุ่งขาวห่มขาว ทำอาหารเจแจกจ่ายกินกันทั้งเมือง มีการแห่ผ้าทรงเจ้าเข้าทรง มีการลุยไฟ และพิธีอื่นๆ อย่างคึกคัก จุดประทีปตลอดงาน

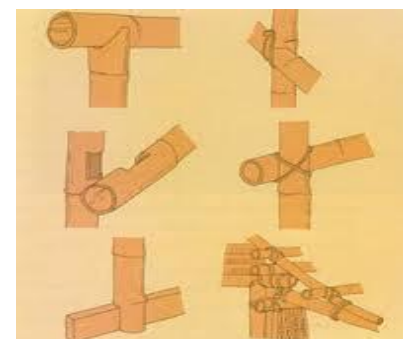

ภูมิปัญญาการปลูกบ้าน

การสร้างที่อยู่อาศัยของชาวภาคใต้ในสมัยก่อน จะมีลักษณะเป็นบ้านหรือเรือน ซึ่งเรียกกันโดยลำเียงภาษาใต้ว่า “เรือน” ลักษณะของเรือนของชาวใต้มี 2 ลักษณะ คือ เรือนเครื่องผูกและเรือนเครื่องสับ

เรือนเรื่องผูก

เรือนที่ใช้วัสดุต่าง ๆ ประกอบกันเข้ากับโครงสร้างและตัวเรือน โดยการผูกยึดด้วยเชือก เถาวัลย์ วัสดุหลักมักเป็นไม้ไผ่และไม้ ยืนต้นขนาดเล็กที่ลั่นแล้วแต่หาได้ ภายในห้องถื่นมีการปรับ แปรวัสดุง่าย เพียงนำมาผูกยึด สอดผ่านร้อยร้อยเข้าด้วยกันไม่ มีความคง ทนถาวรและให้ความปลอดภัยไม่มากนักภูมิปัญญา ในการสร้างเรือนไทยเครื่องผูกของชาวไทยได้ ปรากฏดังนี้

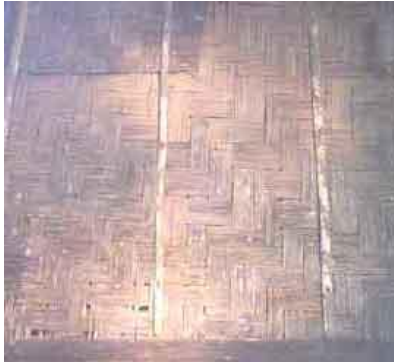

การใช้ต้นเสาหรือบาทเสา เกิดจากการศึกษาลักษณะธรรมชาติของ ไม้ท้องถิ่น เนื่องจากภาคใต้ฝนตกมาก ทำให้ดินชื้นแฉะบ้านที่ฝังดินจะ ฟูเร็ว ทำให้อยู่อาศัยได้ไม่นาน ประกอบกับมีตัวปลวกคอยกัดกิน เสาบ้าน บางแห่งอาจใช้ตุ้มไผ่เล็ก ๆ ใส่ทราบให้เต็ม แล้วคว่ำปาก ไผ่ลงใช้รองรับเสา ต้นเสาจะไม่ฟูเมื่อปลวกขึ้นก็ดูแลได้ง่าย

การใช้ฟากปูพื้นเรือน ฟากที่ปูพื้นเรือนอาจจะทำกับไม้ไผ่ หรือไม้หมากผ่าตามยาวของลำต้น เผลาให้กลมหรือแบนใช้หวานผูกมัดให้แน่น การจัดวางซี่ฟากวางไว้ห่างกันเล็กน้อย การปูฟากทำให้อากาศถ่ายเทได้สะดวกทำให้ไม่ร้อน และรักษาความสะอาดได้ดี

การใช้ไม้ไผ่สานฝาทำฝาบ้าน โดยการนำไม้ไผ่มาผ่าซีกแล้วทุบให้แบน นำมาสานเป็นฝากั้นบ้าน ช่องว่างระหว่างไม้ไผ่แต่ละอันจะทำให้อากาศถ่ายเทได้สะดวก นอกจากนั้นการสานฝาหลายต่าง ๆ ยังทำให้เกิดความสวยงามอีกด้วย

วัสดุใช้มุงหลังคา เป็นวัสดุธรรมชาติที่หาได้ในท้องถิ่น เช่น ใบไม้ ชนิดต่าง ๆ ใบหญ้าแห้ง ใบจาก ใบสาคร วัสดุเหล่านี้ไม่เก็บความร้อน ทำให้บ้านเรือนไม่ร้อนนํ้าอยู่อาศัย นอกจากนี้หลังคาบ้านจะใช้หลังคาแหลม คือหน้าจั่วสูง ทำให้นํ้าฝนไหลลงอย่างรวดเร็ว หลังคาไม่ทานนํ้า ไม่ซึมซับนํ้า ทำให้ฝนตก ชาวบ้านมักจะเลือกใช้ใบจาก ใบสาคร เพราะผิวใบสั่นและหนาลักษณะหลังคาหลังคาแหลม หน้าจั่วสูง

บ้านไผ่เรือนไทยเครื่องผูก การมีไต้ถุนเรือนสูงโล่ง จะต้องทำ
บ้านไผ่ให้ สามารถขึ้นเรือนได้สะดวก บ้านไผ่เรือนไทยเครื่องผูกจะ
สามารถยกกลาขึ้นเรือนได้เพื่อสัตรีวาย ภายหลังเพื่อสร้างเรือน
ไทยเครื่องสับแล้ว บ้านก็ได้จัดสร้างถาวรนับว่าเป็นภูมิปัญญาใน
การ พัฒนาที่อยู่อาศัยของคนไทย

นอกخان นอกจากตัวเรือนแล้ว ภูมิปัญญาของช่างพื้นบ้านและ
ชาว บ้านยังคำนึงถึงประโยชน์ใช้สอยของพื้นที่บ้านเรือนด้วย เช่น
ลานกระบุง ตะกร้า หรือ นันทนาการต่าง ๆ การมีไต้ถุนบ้านที่สูง
โล่ง ทำให้เดินผ่านได้สะดวก สามารถทำงาน อติเรกได้ หรือเก็บ
วัสดุอุปกรณ์ เครื่องมือประกอบอาชีพได้

เรือนเครื่องสับ

เป็นเรือนที่เกิดขึ้นหลังเรือนเครื่องผูก เนื่องจากเครื่องมือ
เครื่องใช้ในการแปรรูปไม้พัฒนา ยังใช้ขวาน เลื่อย สำหรับตัด
โค่น และตัดแต่งต้นไม้ให้เป็นเหลี่ยมได้ง่าย เรือนเครื่องสับจึงใช้
ไม้เหลี่ยม ขึ้นแรกอาจมีแค่ มีด พร้า ขวาน สำหรับสับตกแต่ง จึง
เรียกเรือนที่ใช้ซึ่งสับ ตกแต่งด้วยขวาน และมีดพร้าว่า เรือน
เครื่องสับ

ใต้ถุนสูงโล่ง มีต้นเสาารอง เป็นภูมิปัญญาในการสร้างเรือนไทย
เครื่องลับ ของชาวใต้ เป็นเรือนที่ให้ความมั่นคงถาวรและ
ปลอดภัยมากกว่าเรือนเครื่องผูก เรือนไทยภาคใต้ มีใต้ถุนสูง
โล่ง ให้เป็นงานหัตถกรรมได้ เช่น ทำเครื่องจักสานต่าง ๆ ทำงาน
แกะสลักไม้ งานแกะ ฉลุหนัง เครื่องมือเครื่องใช้ หรือแม้แต่โลหะ
เครื่องเงินเครื่องเหล็ก ใต้ถุนสูงยังสามารถใช้เป็นที่พักเลี้ยงสัตว์ได้
ด้วย ทำคอก ทำเล้า บางเรือนใช้ใต้ถุนเป็นที่ผูกล่าม ม้า วัว ควาย
ในช่วงกลางคืน เพื่อสะดวกแก่การปกป้องดูแลได้ด้วย

ช่องลม การใช้ช่องลม เรือนเครื่องสับจะใช้ฝากั้นกระดานลม สะพัดผ่านได้ ยาก ภายในตัวเรือนอาจจะมีรอบอ้าว ช่วงพื้นบ้าน จึงต้องเว้นช่องลมเอาไว้ เพื่อระบายอากาศ โดยจะเว้นไว้ที่ข้อ คือ การใช้ข้อสองชั้น ซึ่งเรียกว่า “คอสอง” นอกจากนั้นอาจพิจารณา ใส่ช่องลม ที่ส่วนอื่นของบ้านก็ได้ เพื่อให้ระบายอากาศได้มากขึ้น ช่องลมจะกั้นด้วยระแนงถี่หรือห่างขึ้นอยู่กับความต้องการและ ความสวยงามของลวดลายและรูปแบบที่ประดิษฐ์ขึ้น

การใช้เดือย ใช้ลิ่มแทนตะปู เนื่องจากตะปูหายาก และยังขึ้น สนิทอีกด้วย ทำให้ต้องซ่อมแซมบ่อย ช่วงพื้นบ้านจึงหาวิธี แก้ปัญหาด้วยการ บาก เเจาะ ต่อกไม้ เข้ามุมไว้ฝัง แขนหมุน เปิด ปิด ประตู หน้าต่าง รวมถึงการถอดกลอนแทนการใช้ตะปู นอกจากนี้การใช้การ บาก เเจาะ เข้าเดือย ใส่ลิ่ม หรือสลัก ก็ถอด เปลี่ยนได้ไม่ยาก

ภูมิปัญญาเกี่ยวกับอาหาร

คนภาคใต้มีพื้นที่ติดทะเลมาก อาหารหลักจึงเป็นอาหารทะเล ซึ่งมักลั่นควาจัด อาหารจึงต้องม้เครื่องเทศ โดยเฉพาะขมิ้น อาหารมีรสจัด เผ็ดจัด เค็มจัดเปรี้ยวจัด มีผักสดเคี้ยวทุกมื้อเช่น สะตอ ลูกเนียง และผักหนาะ และผักต่างๆ เป็นต้น

อาหารคาว

วัฒนธรรมการกินของคนภาคใต้ได้รับการผสมผสานกลมกลืนระหว่างชาว
พุทธกับชาวมุสลิม อาหารภาคใต้ได้แก่ แกงเหลือง แกงไตปลา ข้าวยา คั่ว
กลิ้ง ปลาทอดขมิ้น เป็นต้น

อาหารหวาน

ขนมพื้นเมืองที่มีลักษณะเฉพาะตนอยู่หลายชนิด เช่น ขนมลา
ขนมบ้า ขนมกง ขนมจีด เป็นต้น

ภูมิปัญญาเกี่ยวกับสมุนไพร

ภูมิปัญญาการใช้สมุนไพรมารักษาโรคของคนภาคใต้มีมาช้านาน ทั้งลักษณะภูมิประเทศก็มีความหลากหลายทางชีวภาพมากที่สุด ส่งผลให้ภาคใต้มีสมุนไพรและยากลางบ้านสำคัญ ๆ ดังนี้
ผักลั่นปี่ ใช้สมานแผลในปาก ระวังร้อน อับพิษ แก้ดีพิการ

กระทุ้มนา แก้ก่องร่วง มวนท้อง แก้บิดมูกเลือด

พรมมิแดง แก้วร้อนใน กระชายน้ำ แก้วไข่ แก้วบวม

ไฟรด้า แก้วบวมช้า ยาอายุวัฒนะ แก้วโรคกระเพาะ

กลุ่มที่ ๓ การประกอบอาชีพในแต่ละท้องถิ่น

ประกอบอาชีพเกษตรกรรม ทำนา พื้นที่ที่ปลูกข้าวในภาคใต้เป็นทั้งราบริมทะเล และเป็นทั้งราบระหว่างภูเขา ส่วนใหญ่ใช้น้ำฝนในการทำนา และฝนจะมามากกว่าภาคอื่นๆ ด้วยเหตุนี้การทำนาในภาคใต้จึงล่าช้ากว่าภาคอื่นวิธีการเกี่ยวข้าวในภาคใต้ แตกต่างไปจากภาคอื่น เพราะชาวนาใช้แกระเกี่ยวข้าว โดยเก็บทีละรวงแล้วมัดเป็นกำๆ

ทำไร่กาแฟ มีส่วนยางพารา ส่วนมะพร้าว ส่วนผลไม้ และมะม่วง หิมพานต์

การประมงน้ำจืดและประมงชายฝั่ง การทำนาเกลือ เลี้ยงหอยมุก

ส่วนผลงานด้านหัตถกรรม ได้แก่ ผ้าเกาะยอ ผ้าไหมพรมเรียง
ผ้าทอเมืองนคร ผ้าบาติก

เครื่องประดับเครื่องใช้ประเภทเครื่องเงิน เครื่องทอง ทองเหลือง
และเครื่องถม งานฝีมือจักสานย่านลิเภา และเครื่องประดับที่ทำ
จากเปลือกหอย สิ่งต่าง ๆ

กลุ่มที่ ๔ การผสมผสานวิถีเดิมกับเทคโนโลยีสมัยใหม่

นวดลึงกาสะ

เป็นการนวดศาสตร์ดั้งเดิม หรือ นวดท้องถิ่นที่เรียกว่า ลึงกาสะ มีลักษณะคล้ายกับนวดราชสำนัก คือ ใช้เฉพาะนิ้วมืออย่างเดียว ต่อมามีการทดลองปรับใช้ทางโตะนอที่มีส่วนโค้ง ส่วนงอ มาเป็นตัวช่วยในการยืดคลายกล้ามเนื้อ

สปา

คือศาสตร์แห่งการปรับร่างกายกับอารมณ์ให้สมดุลกัน ทำให้รู้สึกผ่อนคลาย ซึ่งนับเป็นการดูแลสุขภาพแบบองค์รวม สำหรับสปาในเมืองไทยนั้นมีความโดดเด่นด้วยการนำสมุนไพรไทย เช่น ขมิ้น ตะไคร้ ฯลฯ มาเป็นส่วนผสมของน้ำมันหอม ลูกประคบ และยังมีการนำศาสตร์อื่นๆ มาผสมผสาน

၁၅၂

